

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
FIRAN, FLOREA

Tudor Arghezi: treptele devenirii / Florea Firan
– Ed. a IV-a, revizuită și adăugită – Craiova: Scrisul
Românesc Fundația–Editura, 2015
ISBN 978-606-674-084-5

821.135.1.09 Arghezi, T.
929 Arghezi, T.

Florea Firan

Tudor Arghezi, *treptele devenirii*

Ediția a IV-a, revizuită și adăugită

GRĂDINA MĂRȚIȘOR
MORMÂNTUL LUI TUDOR ARGHEZI ȘI AL PARASCHIVEI ARGHEZI,
EPITAFELE AU FOST CONCEPTE DE POET

TUDOR ARGHEZI

NĂSCUT LA 21 MAI 1880 ÎN BUCUREȘTI
CU ORIGINEA PĂMÂNTEASCĂ ÎN GORJ
STINS ȘI ÎNHUMAT AICI ÎN MĂRȚIȘOR

PARASCHIVA T. ARGHEZI

NĂSCUTĂ DIN RĂZEȘII BUCOVINEI
LA 20 IULIE 1899
STINSĂ ȘI ÎNHUMATĂ
AICI ÎN GRĂDINA ȘI PRISACA EI
DIN MĂRȚIȘOR LA 29 IULIE 1966

SUMAR

ARGUMENT	5
„OBĂRȘIA FAMILIEI NOASTRE A FOST GORJUL“	13
COPILĂRIA ȘI ADOLESCENȚA	38
Copilăria	38
Laborant la Fabrica de zahăr din Chitila	50
Debutul publicistic	52
„Mi-a trebuit un nume care să nu semene cu altele“	62
De amicitia	65
REGĂSIREA DE SINE	77
„Răscrucea îndoielilor“	77
Un nou debut edificator	86
Între Geneva și Paris	89
PAMFLETAR DE EXCEPȚIE	99
Pentru un ideal social	99
„Cronica“ unei vremi	104
Pentru toată viața	108
În „Poarta neagră“ a războiului	112
La „Cugetul românesc“ și „Națiunea“	117
Tudor Arghezi la Fundația Culturală „Principele Carol“....	121
Timpul Psalmilor	128
CUVINTE POTRIVITE	133
BILETE DE PAPAGAL	143
Tableta și biletul	143

MĂRȚIȘORUL	154
În lumea Mărțișorului	154
Mărțișorul – „amfitrion literar“	171
APOGEUL CREAȚIEI	182
<i>Flori de mucigai</i> sau „aur liric“	182
„Nulla dies sine linea“	187
Aspect de umor arghezian	195
De la <i>Baroane</i> la Târgu-Jiu	199
CONSACRARE ACADEMICĂ	206
Recunoaștere academică	206
„Tăcere“ la Mărțișor	213
Intrarea la Academie	219
RECUNOAȘTERE UNIVERSALĂ	225
Octogenarul	231
La Belgrad și din nou la Geneva	237
Cu bastonul prin... Paris	241
La a 85-a aniversare	247
La Viena –Premiul Herder	250
CÂNTECUL TOAMNEI TÂRZII	254
Cântecul toamnei târzii	254
„Mă chemi din depărtare și te-ascult“	261
ÎN CONȘTIINȚA POSTERITĂȚII	265
Arghezi moralist	265
Arghezi – Eminescu	271
Arghezi în conștiința posterității	277
BIBLIOGRAFIE	289
Scrieri originale.....	289
Repere critice	305
Ilustrații foto din viața și activitatea lui Tudor Arghezi	310

Florea Firan – cărți publicate (selectiv)

- *Începuturile presei literare craiovene*. Craiova, 1971, 110 p., cu reproduceri foto alb-negru.
- *Ramuri 1905–1947*. Bibliografie. Cu un cuvânt înainte de Mihnea Gheorghiu, Ed. Enciclopedică Română, București, 1972, 496 p., cu reproduceri de ilustrații, scrisori și manuscrise inedite (în colaborare cu M. Mitran)
- *Corespondența Ramuri*. Documente literare, Ed. Scrisul Românesc, Craiova, 1972, 488 p.
- *De la Macedonski la Arghezi*. Prefață de Ovidiu Papadima, Ed. Scrisul Românesc, Craiova, 1975, 464 p.
- *Presa literară craioveană (1838-1975)*. Prefață de Ovidiu Papadima, Ed. Scrisul Românesc, Craiova, 1975, 416 p.
- *Istoria Craiovei*. (coord. la partea a II-a, *Viața social-culturală și autor a unor capitale*, pp. 159-289), Ed. Scrisul Românesc, Craiova, 1977.
- *Istoria Teatrului Național din Craiova*. Coordonator Florea Firan, Ed. Scrisul Românesc, Craiova, 1978, 470 p. (autor al capitolelor I, III, IV, VII)
- *Pe urmele lui Tudor Arghezi*. Ed. Sport-Turism, București, 1981, 268 p., cu reproduceri foto alb-negru și color.
- *Profiluri și structuri literare*. Contribuții la o istorie a literaturii române, Vol. I (A-L). Cuvânt înainte de Liviu Călin. Prefață de Constantin M. Popa, Ed. Scrisul Românesc, Craiova, 1986, 444 p.
- *Carte de înțelepciune latină/ Illustrium poetarum flores. Antologie de Ioan Inocențiu Micu-Klein*. Ediție și studiu introductiv de Florea Firan. Ed. Științifică, București, 1992 (în colaborare cu Bogdan Hâncu). Premiul „Bogdan Petriceicu Hasdeu“ al Academiei Române, 1994.

COPILĂRIA ȘI ADOLESCENȚA

Copilăria

Viața lui Tudor Arghezi din copilărie și adolescență a fost umbrită exact în perioada când trebuia să fie mai senină și mai frumoasă. În primul rând, destrămarea familiei lui Nae Theodorescu a avut repercusiuni sumbre asupra copilăriei poetului. Îndepărtat de acasă de a doua soție a tatălui său, Ion Theodorescu a fost dat în îngrijire, la București, de la vârsta de trei ani.

Lipsit de căldura părintească, trebuind încă din școală să-și câștige existența, Arghezi și-a repudiat copilăria, etichetând-o drept cea mai amară vârstă a vieții. Simțindu-se înstrăinat de la o vârstă fragedă, el avea să mărturisească mai târziu că nu și-ar mai fi dorit niciodată să mai fie copil.

Nici Ion Trestie, eroul romanului *Lina*, căruia autorul îi împrumută unele trăsături autobiografice, nu s-ar mai fi învoit „să mai străbată o copilărie în ruptul capului”. Chiar tatăl și-l cunoscuse târziu. Fiind sortit să fie crescut în vitregie, mereu ascuns de Trestie-tatăl la fiecare nouă căsătorie, Ion părea să fie victima unui destin fatalist de care voia să se detașeze tot mai mult, prin negarea amintirilor sau fantezia imaginației. Astfel, când ieșea duminica împreună cu colegii de internat să viziteze statuile și muzeele, tresărea în fața fiecărei femei mai în vârstă, închipuindu-și că ar putea fi mama sa, pe care o pierduse în copilărie.

Vintilă, din poemul în proză *Ochii Maicii Domnului*, întrebat de originea sa, avea să dea o semnificativă replică: „Despre mine aș putea răspunde cu legitimațiile *Noului Testament*, că sunt fiul lui Dumnezeu...”

Mai mult, chiar, scriitorul va considera falsă literatura de amintiri din copilărie. Raportat la pretinsa vârstă de aur a lui, care a reprezentat de fapt un lung șir de chinuitoare lipsuri materiale sau sufletești, basmul își pierde din feerie și din menirea de a-l face pe copil fericit. Arghezi ajunge să se întrebe chiar dacă basmul n-ar trebui „suprimat radical”, când anii copilăriei par sau trebuie să fie senini fără să fie.

Începe să învețe în anul 1887 la școala primară „Petrache Poenaru” din Piața Amzei și o absolvă în anul 1891. Școala, o clădire cu un lung etaj „culcat pe un șir de prăvălii”, era situată pe „linia trotuarului neîntrerupt între cele două uliți scurte dintre Calea Victoriei și Piață”.

Primul dascăl i-a fost părintele Abramescu, portretizat de Arghezi ca un diacon alb, aproape imberb, înalt și zvelt, cu acurateța unei domnișoare. Acesta i-a lăsat o vie amintire.

Din rememorările poetului, dascălul ce purta titlul administrativ de institutor se conturează blând și serafic, plin de bunătate și căldură sufletească. Ca o herborizare în grădina cu mușețel, cu păraluțe, cu ghiocei, cu poala Maicii Domnului, degetele blânde ale educatorului au cules abecedarul, după cum avea să consemneze Arghezi, cuprins de nostalgia începutului ca elev: „Din august și până la Crăciun, copiii din clasa lui, încă mirosind a lapte și zer, deslușeau textul cărților, fără silabisiri, și puteau să scrie după dictat.”

Iunie 1888 avea să aducă un eveniment școlar, poate unic în felul lui, de care Arghezi își va aduce totdeauna aminte cu bucuria și sfiala de atunci – cei patruzeci și cinci de băieți din clasa dascălului au primit toți premiul întâi, împărțit în patruzeci și cinci de părți egale, de biscuiți englezești, ronțăiți

cu plăcerea reușitei în fostul Bordei, unde școlarii, cu ochii și inimile mari stăteau turcește pe iarbă în jurul profesorului.

Din perioada anilor de școală primară, în proza lui Arghezi apar și alte figuri de personalități, unele de primă mărime în cultura și literatura noastră.

Eminescu, „sfântul prea curat al ghiersului românesc“, poetul care „fiind foarte român, e universal“, i-a stăruit în memorie încă din copilărie, pentru ca în volumul *Lume veche, lume nouă* (apărut în 1958), figura dominantă eminesciană în câmpul literelor să fie elogiată cu luciditatea celui ce era al doilea mare poet al nostru după Eminescu:

„L-am zărit pe Calea Victoriei. Trecea prin public un om grăbit, fără să ocolească, impetuos. «Uite-l pe Eminescu» – a spus cineva, cu un glas pe care-l țin minte.“ Era, cum se știe, perioada ultimă de viață a poetului, zguduită de o dramă care avea să-l îndepărteze pe sine de sine, trăind „o metempsihoză străină“ care îi ucidea spiritul înaintea morții materiale. „Nu puteam ști atunci cine era să fie Eminescu și ar fi fost normal să-i uit numele auzit. E curios că nu l-am uitat. Mi-a rămas în ureche, cu tonul de stupefacție și compătimire... mi-a rămas aninat ca de o schiță de fum.“

Un alt profil din anii de școală, când încă nu împlinise opt ani, fiind elev în clasa a doua primară, este al lui Alexandru Odobescu, scriitorul-savant, pe care amintirea fotografică a lui Arghezi îl prezintă ca pe bărbatul cel mai frumos și mai distins, pe atunci director al școlii de aplicație a institutorilor.

Însoțit de studenții care făceau practică pedagogică sub supravegherea sa și de diaconul Abramescu, a vizitat clasa în care învăța Arghezi și, remarcându-l, Odobescu i s-a adresat cu numele cu care era strigat acasă: „– Iancule, mai ține o bucată de zahăr. (Copiii care reușeau experiențele din sistemul metric și zecimal primeau o bucată de zahăr, *n.n.*). Odobescu îmi dete două bucăți. De ce mi-a dat el două, în loc de una?... Ca să nu

uit... Că intuițiile lui Alexandru Odobescu m-au identificat?...“

Apare la fel de vie și perfect surprinsă, sub aspect psihologic, specific uman, caracterial, figura lui P. P. Carp, unul dintre întemeietorii „Junimii“, pe care poetul îl cunoaște încă de copil. Locuia într-o căsuță pe Calea Dorobanților, își amintește Arghezi. Într-o zi, un domn bătrâior, cu geam la ochi, clasicul lui monoclu, înfipt ca un stilet în sprânceană, cu mâinile într-un manșon s-a oprit surprins că cineva a avut îndrăzneala să-l lovească, fie chiar și din greșală, cu un bulgăre de zăpadă în căciulă. „M-a întrebat dacă sunt cuminte, și părându-mi-se că nu prea eram, am răs. El a scos o «rublă» de argint, de cinci lei, pe care am primit-o fără să știu ce preț avea și ce să fac cu ea. Azi... înțeleg mai bine: intuitivul Petre Carp îmi plătea cu anticipație un onorariu pentru însemnările de față.“

Istoricii literari care au abordat biografia lui Tudor Arghezi, exceptând pe C. Popescu-Cadem, au consemnat faptul că poetul a fost elev al liceului „Sf. Sava“. Autorul *Cuvintelor potrivite* a afirmat însă, în toate împrejurările, că a frecventat cursurile liceului „Sf. Sava“ pe lângă care mai funcționau diverse școli secundare sau particulare pentru băieți și fete. „Școala noastră, din care făceam parte și eu, fiind de-abia un început, de multe ori sfârșitul liceului se oprea în clasa a cincea care aproviziona cu «elemente» funcțiile și magistraturile diverse și, nu rareori, catedrele primare din provincie.“

Ultimele documente atestă că Arghezi a urmat între 1891–1896 și Gimnaziul „Cantemir Vodă“ din București, pe care l-a absolvit după cinci ani în loc de patru, repetând clasa a treia, întrucât profesorul de matematică C. Ștefănescu-Priboi nu-l promovase.

Desigur, lipsa unei călduri părintești, a unei afecțiuni și preocupări în perioada dificilă a adolescenței, copilăria vitregită de cei dragi și-au pus amprente serioase asupra situației școlare a lui Arghezi care promovează cu greu de la un an la altul.

Fără a intui evoluția sa spre lumea literelor, în perioada

studiilor gimnaziale Arghezi avea să-și manifeste nemulțumirea față de felul în care se făcea carte ori față de unii profesori limitați. Era un motiv ce-i crea o stare nostalgică și de mâhnire.

Poetul mărturisește că adesea hoinărea, ieșea la câmp, se uita după vite, după oamenii de la țară cu un sentiment de compasiune. „Îmi lipsea ceva, dar nu-mi dădeam seama ce“, spunea el mai târziu.

Coșmarul copilăriei va continua și în adolescență, și aceasta plină de privațiuni. Situația familială l-a constrâns să locuiască în timpul studiilor liceale la internat și să se întrețină singur. De aceea, amintirile din această perioadă sunt tot sumbre și amare.

Prea puțină plăcere-i face poetului să-și amintească de figura mai marelui peste liceu și internat, „celibul Simeon“, care cenzura elevilor interniști „tainele sufletelor“, corespondența ori cuferele încuiate.

Este același celib pe care-l întâlnim în romanul *Lina*, sub numele de părintele Simion, antipatic profesorilor și școlarilor dar mai ales lui Ion Trestie, eroul romanului, ale cărui mărturisiri se identifică de fapt cu ale autorului. Ceea ce-l revoltă însă mai mult pe tânărul Ion Trestie, la bătrânul reverend, era satisfacția acestuia, care, întocmai unui detectiv, la descoperirea unui ziar sau a unei cărți neprevăzută în lista literaturii acceptate, da naștere unui adevărat proces inchiuzitorial în cancelaria liceului.

Portretul pe care Arghezi îl face părintelui Simion este de-a dreptul grotesc: „Provizorul internatului, care-și făcuse din a suspecta și a chinui mai mult decât un obicei, o plăcere, în recreații se apropie pe la spate de grupurile de băieți pentru a le surprinde confidențele.“ Interpretându-le cuvintele, căutând sensuri compromițătoare în orice vorbă, prăintele Simion dispunea de o arhivă completă de date, adrese, extrase din scrisori, urmărind 250 de bursieri, semibursieri și absolvenți, fiecare având la provizor dosarul lui de inadvertențe din clasa întâi până la bacalaureat. „Într-un limbaj fardat cu miere și

tincturat cu accente culese din Sfânta Scriptură“, dosarele erau prezentate direcției liceului, cu discreția unor fine observații psihologice, în scopul influențării „cu o stăruință gratuită“ a notelor din cataloage.

Cu toate acestea, pentru tânărul Ion N. Theodorescu, liceul însemna „prima lespede de marmoră a scării de intrare în palatul culturii naționale“.

Dacă în școala primară părinte spiritual i-a fost diaconul Abramescu, în gimnaziu a avut un adevărat „maestru“ – pe profesorul Gheorghe Gârbea – „un oltean frumos... poet cu vocație stinsă“. După părerea lui, un dascăl care să știe limbă mai bună și mai profundă, într-o epocă lipsită de filologie și lingvism, decât Gheorghe Gârbea nu știe și nici n-a apucat. Și Arghezi crede că profesorul Gârbea i-a intuit, încă din gimnaziu, talentul său literar, manifestând simpatie și o atenție aparte, rămânând cu el după orele de limba română ori trimițându-l la el acasă, în strada Romană, unde avea să găsească o bibliotecă înzestrată cu cărți rare.

Al treilea dascăl n-a mai fost un profesor, ci vrăful de cărți bătrâne din strana dreaptă a chinoviei, tipărite în chirilice, cum avea să scrie în *Tablete de limbă*, la o rubrică ce o susținea cu continuitate în ultimii ani de viață în revista „Argeș“ din Pitești.

Întrebat cândva care au fost autorii preferați de tinerețe și de mai târziu, Arghezi răspundea: „De la latini Tacit, de la greci Homer, *Vechiul* și *Noul Testament* care au pagini de o mare frumusețe literară... cronicarii noștri, Verlaine, Baudelaire, Jules Laforgue...“

În *Principii de educație*, o tabletă inclusă în volumul *Lume veche, lume nouă*, iritat de îndrăzneala unui tânăr care solicită un ajutor bănesc, Arghezi a fost pentru prima dată indiscret cu „sfielile“ lui. Își mărturisea avatarurile micilor sale preocupări și îndeletniciri practice fără de care existența zilnică îi era amenințată: la 12 ani dă meditații la o materie pentru care

avea să repete clasa în gimnaziu; în vacanțe lucrează ca ucenic la un pietrar; la 16 ani e custodele unei expoziții internaționale de pictură; la 17 ani lucrează ca laborant într-o fabrică, iar în anul următor conduce el laboratorul; când împlinea 19 ani era diacon și referent de conferențiar pentru religie comparată la o școală de ofițeri, iar în străinătate, timp de cinci ani, a cărat cu spinarea, a vândut gazete și bibelouri de zece centime bucata, a învățat să facă inele și capace de ceasornic, iar când „n-am avut ce mânca, am răbdat“.

La 12 ani, Ion N. Theodorescu, ca Vintilă Voinea din poemul *Ochii Maicii Domnului* și ca Ion Trestie din romanul *Lina*, dă meditații la algebră unui sergent major de administrație, pentru care trebuia mai întâi el să învețe. După orele de curs, își amintește el, se ducea, cu învoirea direcției, departe, într-o mahala „înnotând“ în nămol și zăpadă, unde rămânea până seara târziu în locuința elevului de trei ori mai în vârstă ca el „și prevăzut cu patru perii de mustăți și sprâncene, cu care sperieturile lui nu se mai puteau deprinde...“. De multe ori, lecția era întreruptă. Sergentului făcându-i-se foame, mânca un ceas, lăsându-și „profesorul“ singur, „să simtă pe gaura ușii aroma delicată a fripturii“ și Ionică trăgea folosul că-și învâța în răstimp lecțiile pe a doua zi. Astfel, tânărul „profesor“ era silit la eforturi, trebuia să rabde mult și să se odihnească puțin, ca „o cioară într-o cracă de plop, obosit și somnoros de luni de zile nedormite“.

Fiecare perioadă în afara orelor de curs trebuia gospodărită judicios, pentru „o agonisită necesară“. Astfel, într-una din vacanțe Ion N. Theodorescu se angajează la un pietrar industrial, poleind inscripțiile de cimitir, aplicând literele aurite pe monumente funerare. A fost puternic impresionat de acel atelier din care au ieșit o mulțime de alegorii și busturi pe care le-a revăzut ulterior în cimitire și piețe, dând acestora măreție și monumentalitate.

Tot atunci, Arghezi mărturisea una din iluziile artistice pe care le trăise în anii copilăriei. Urmărind tertipurile tehnice folosite pentru scoaterea unei figuri din blocul de piatră, apariția formei i-a produs poetului o inexplicabilă dezamăgire. Altfel își închipuia el că ia viață o statuie, că sculptorul taie cu dalta într-un material etern, spre a ajunge la esența dinăuntru, spre o descoperire tratată a formei în lumină.

Arghezi ajunge la ideea trivialității și a inutilității artistului în crearea unui lucru lipsit de mister, accesibil oricui, al cărui meșteșug nu este un dat, ci se învață. „Mi-a căzut pe ochi o iluzie și un farmec.“ De la a da formă unei bucăți de piatră, poetul a ajuns printr-o analogie, poate puțin forțată, la a scrie o carte. „E o metodă, un complex de șiretlicuri.“ O operă apare în urma unor acumulări, asociații, selecții, alăturări, „viața dându-ți totul de-a gata.“ Și dezamăgirea lui s-a transformat în ironie: „Mai trebuie o semnătură, un editor care o lansează și o critică amicală, ca familia care primește statuia funebră și recunoaște asemănarea pietrei cu decedatul după barbișon...“

În vacanța de vară a anului 1896, Ion Theodorescu intră custode la întâia expoziție internațională de pictură din București organizată de Societatea culturală „Ileana“, în sala de marmură a hotelului Union, situat atunci pe așa-zisa stradă Regală (azi A. Briand). Pe lângă faptul că a beneficiat de o masă de lucru la care citea liniștit, tulburat din când în când de către un vizitator, cu deosebire de perechi de tineri îndrăgostiți, are prilejul de a-l cunoaște pe I. L. Caragiale. Marele dramaturg se pare că a întrevăzut încă de atunci forța condeiului ce urma să-l mânuie poetul și pamfletarul de mai târziu.

Scena primului contact dintre cei doi scriitori este în tonul și linia ce-i caracterizează. Tudor Arghezi povestea cum, într-una din zile, a intrat în sala de expoziție Caragiale, urmat de un grup de admiratori diletanți, în rândul cărora scriitorul nu s-a sfîit să provoace ilaritate în fața unui peisaj de Puvis

de Chavannes, prin estropierea vulgară a numelui pictorului. „Scena m-a vexat“, rememorează Arghezi, care a ținut să-l facă atent pe dramaturg că nu citise bine semnătura, precizare care a făcut ca râsul celor ce-l însoțeau să înceteze. Fusesse atunci întrebă cum îl cheamă și în ce clasă e, pe un ton de profesor, și dacă știe cine este el. „Nu știi.“ „Sunt Caragiale“... „Nu știi, am zis, nu cunosc.“ Marele dramaturg, cu simțul ridiculului prea dezvoltat, a părăsit expoziția plictisit, lăsându-l pe Arghezi de-a dreptul dezorientat.

„A doua zi, aproape de prânz, Caragiale reapare în expoziție singur. Poartă o pălărie Panama superbă. Vine spre masă. Mă scol. Îi întind catalogul, pe care-l înlătură, cu dosul mâinii, îmi ia scaunul, șade, și fără bună ziua, nici altă introducere, mă ațintește. Tace. Mă înfășoară cu privirea ca și cum m-ar fi desemnat cu un tibișir...

– Tu ești un pezevenchi! îmi spune în sfârșit, surâzând, Caragiale.

Nu răspund.

– Tu știai cine sunt...

– Știam, domnule Caragiale, dar...

– Nicio vorbă! Am înțeles... Ai avut dreptate. Vrei să iei masa cu mine?

– Bucuros, domnule Caragiale.

– Haide, închide prăvălia.

Mi-a ajutat și maestrul și am trecut cu el alături în restaurantul, pe atunci renumit, al hotelului Union. Masa a fost excelentă și copioasă, și am pierdut și ora deschiderii expoziției de după prânz.

– Nu fi prost, mă băiete, nu vezi că nu vine nimeni?

A treia zi la orele 12 precis s-au repetat și vizita și masa și delicata plăcere de a-l asculta vorbind pe cel mai rafinat om de spirit și de inimă al epocii literare din adolescență.

Acest moment evocat în volumul *Lume veche, lume nouă*,

când poetul se afla în pragul vârstei octogenare, este încă o dovadă a permanentei prețurii și admirații față de autorul *Scrisorii pierdute*.

Tot din această perioadă datează și întâlnirea cu pânzele lui Ștefan Luchian, în cadrul unei expoziții găzduită în salonul de pictură „al bizarului amator de artă“ – cum îl numește Șerban Cioculescu pe Al. Bogdan-Pitești, care l-a descoperit și l-a ajutat pe Ștefan Luchian. Al. Bogdan-Pitești l-a inițiat pe Arghezi în tainele picturii și i-a încredințat secretariatul grupării sale artistice „Ileana“.

La reîntoarcerea în țară, din Elveția (decembrie 1910), vechiul său prieten, N. D. Cocea, îi încredințează cronică plastică în paginile revistei „Facla“, unde Arghezi s-a afirmat și ca pamfletar.

Tânărul cronicar vizitează o serie de expoziții de pictură, între care a lui Vermont și a Rodicăi Maniu, eleva acestuia, a lui Sanielevici, a Societății „Tinerimea artistică“, Salonul oficial și Ateneul, hanul picturii.

Cronicile sale plastice au avut darul de a intui marile talente și de a le sprijini. Se poate vorbi în acest sens nu numai de Ștefan Luchian ci și de Camil Ressu, Iosif Iser, Gheorghe Petrașcu, Nicolae Dărăscu, Theodor Pallady, ori de sculptorul Constantin Brâncuși.

Volumul postum *Pensula și dalta*, apărut în 1973 în Editura Meridiane, reunește, în 450 de pagini, cronicile plastice ale lui Arghezi scrise în perioada 1904–1966. Geniul verbal al poetului se regăsește și în aceste cronici care dezvăluie o altă latură a fecundului scriitor.

Cu Jean Steriadi, pictorul de mai târziu, Arghezi a fost „frate de lapte“. Erau de aceeași vârstă. Arghezi născut în mai, Steriadi în octombrie 1880. Și în cursurile gimnaziale simțeau o afinitate, mărturisesc Arghezi, amândoi aveau ușurință la desen. În timpul recreațiilor desenau la fel de bine pe tablă caricaturi